

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

**ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΚΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ**

ΚΕΡΑΣΙΔΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

A.M.565

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ ΖΩΗ

Τριμελής επιτροπή:

1ος Επιβλέπων: ΖΩΗ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ, Καθηγήτρια - Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ.

2^{ος} επιβλέπων: ΑΣΗΜΑΚΗΣ ΦΛΙΑΤΟΥΡΑΣ, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ - Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας Δ.Π.Θ.

3^{ος} επιβλέπων: ΕΛΙΣΑΒΕΤ-ΕΛΕΝΗ ΧΑΤΖΗΠΑΠΑ, ΜΕΤΑΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ,

Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας ΔΠΘ

Κομοτηνή, 2025

Περίληψη

Στόχο της εργασίας αποτελεί η δημιουργία ενός εικονογραφημένου λεξικού πληροφορικής για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, που αποσκοπεί στη βελτίωση της κατανόησης εξειδικευμένων όρων και στην ενίσχυση της εκπαιδευτικής ένταξης. Παρουσιάζονται τα βήματα κατασκευής του λεξικού, το οποίο είναι ένα δίγλωσσο εκπαιδευτικό λεξικό που περιλαμβάνει εξειδικευμένα λήμματα πληροφορικής με επεξηγηματικές εικόνες και απλουστευμένους ορισμούς. Η συμβολή της παρούσας εργασίας έγκειται στη σύνδεση της παιδαγωγικής λεξικογραφίας με τις σύγχρονες τεχνολογίες προσβασιμότητας, διευκολύνοντας τη μάθηση μέσω καινοτόμων μεθόδων.

Abstract

The objective of this study is the creation of an illustrated computing dictionary for students with learning difficulties, aiming to enhance their understanding of specialized terminology and support educational inclusion. The study presents the steps for constructing the dictionary, which is a bilingual educational dictionary containing specialized computing terms with explanatory images and simplified definitions. The contribution of this study lies in bridging pedagogical lexicography with modern accessibility technologies, facilitating learning through innovative methods.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

- Arias-Badia, B., Torner, S. (2024). Bridging the gap between website accessibility and lexicography: information access in online dictionaries. *Univ Access Inf Soc* **23**, 545–560. <https://doi.org/10.1007/s10209-023-01031-9>
- Bender, W.N. (2004) Learning Disabilities. Characteristics, Identification and Teaching Strategies. 5th Edition, Pearson Education Inc., Boston.
- Biesaga, M. (2016). Pictorial illustration in dictionaries. The state of theoretical art. In T. Margalitadze & G. Meladze (Eds.), Proceedings of the XVII EURALEX International Congress (pp. 99–108). Ivane Javakhishvili Tbilisi University Press.
- Chadjipapa, E., Gavriilidou, Z., Markos, A., & Mylonopoulos, A. (2020). The Effect of Gender and Educational Level on Dictionary Use Strategies Adopted by Upper-elementary and Lower-secondary Students Attending Greek Schools. *International Journal of Lexicography*, 33(4), 443–462.
- Chadjipapa, E., & Papadopoulou, E. (2016). Investigating Greek student's dictionary use strategies. Selected Papers of the 21st International Symposium on Theoretical and Applied Linguistics (ISTAL 21), (pp. 516-526). School of English, Aristotle University of Thessaloniki.
- Chadjipapa, E. (2020). Investigating dictionary use strategies of Greek speaking pupils. Proceedings of the XVIII Euralex International Congress, Lexicography and Linguistic Diversity. Ljubljana, Slovenia.
- Chadjipapa, E. (2024). Helix – A Bilingual Illustrated Dictionary for Greek Heritage Learners. Proceedings of the XXI Euralex International Congress, lexicography and semantics, Cavtat, Croatia.
- Chen, Y. (2011). Studies on bilingualized dictionaries: The user perspective. *International Journal of Lexicography*, 24(2), 161-197.
- Chun, Y. V. 2004. 'EFL Learners' Use of Print and Online Dictionaries in L1 and L2 Writing Processes.' *Multimedia-Assisted Language Learning* 7.1: 9–35.
- Despotidou, I., Gavriilidou, Z. (2024). Towards Inclusive Lexicography Developing an Online Bilingual Modern Greek—Greek Sign Language School Dictionary for Deaf Children and Hearing-Impaired Children in Greece. Oral presentation. In XXI EURALEX International Congress: Lexicography and Semantics.
- Dolezal, F., & McCreary, D. R. (1999). *Pedagogical Lexicography Today. A Critical Bibliography on Learners' Dictionaries with Special Emphasis on Language Learners and Dictionary Users*. Tübingen: Niemeyer.

- Dziemiąko, A. (2006). *User-friendliness of Verb Syntax in Pedagogical Dictionaries of English*. Tübingen: Max Niemeyer.
- Elola, I., V. Rodríguez-García & K. Winfrey (2008). Dictionary use and vocabulary choices in L2 writing. *Estudios de lingüística Inglesa aplicada* 8: 63-89.
- Gavriilidou, Z. (2011). Profiling Greek Adult Dictionary Users. *Studies in Greek Linguistics*, 31, pp. 166-172.
- Mavrommatidou, S, Gavriilidou, Z & A. Markos (2019), Development and validation of the strategy inventory for electronic dictionary use (S.I.E.D.U), *International Journal of Lexicography*, 32(3), 1-18. <https://doi.org/10.1093/ijl/ecz015>
- Gavriilidou, Z. (2014a). User's abilities and performance in dictionary look-up. In N. Lavidas, T. Alexiou, & A. Sougari (Ed.), *In Major Trends on Theoretical and Applied Linguistics, Vol. 2*, pp. 41-52.
- Gavriilidou, Z. (2014b). Translation, Cultural Adaptation and Preliminary Psychometric Evaluation of the English Version of 'Strategy Inventory for Dictionary Use (S.I.D.U)'. In Abel, A., C. Viettori, and N. Ralli (eds), *Proceedings of the XVI Euralex International Congress: The user in focus*, Bolzano, Italy, July 15-19, 2014, Bolzano, 225-235.
- Gavriilidou, Z., & Garoufos, A. (2022). The lexicographic protocol of MikaelaLex: a free online school dictionary of Greek accessible for visually-impaired senior elementary children. In A. Kloosa-Kuckelhaus, S. Engelberg, C. Mohrs, & P. Storjohann (Eds.), *Dictionaries and Society*, (pp. 563–568). IDS-Verlag.
- Gavriilidou, Z., Markos, A., & Konstantinidou, E. (2024). How Can We Raise Strategic Dictionary Use in the Classroom: The Effect of a Dictionary Awareness Program on Dictionary Use Strategies. *Lexikos*, 34(1), 99–122. <https://doi.org/10.5788/34-1-1882>
- Gouws, R.H. 2018. Accessibility, Access Structures and Access Procedures. Jesenšek, V. and M. Enčeva (Eds.). 2018. *Wörterbuchstrukturen zwischen Theorie und Praxis*: 35-56. Berlin: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110598650-003>.
- Gouws, R./Prinsloo, D. (2005): *Principles and practice of South African Lexicography*. Stellenbosch.
- Hamdi, C. (2015). The Effects of Electronic Dictionary Use on Reading Comprehension and Vocabulary Retention of EFL Students. *Arab World English Journal*, 180–191.
- Hartmann, R. R., & James, G. (1998). *Dictionary of Lexicography*. London. New York: Routledge.
- Hausmann, F.J., Wiegand, H.E.: Component parts and structures of general monolingual dictionaries: a survey. In: Hausmann, et al. (eds.) *Wörterbücher. Dictionaries. Dictionaries. An International Encyclopedia of Lexicography*, pp. 328–360. De Gruyter, Berlin (1989)

- Kavale, K. A., & Forness, S. R. (2000). Auditory and visual perception processes and reading ability: A quantitative reanalysis and historical reinterpretation. *Learning Disability Quarterly*, 23(4), 253–270.
- King-Sears, M. E., & Bradley, D. F. (1995). Classwide peer tutoring: A powerful method for heterogeneous instruction. *Preventing School Failure*, 40(1), 29-35.
- Knight, S. (1994). Dictionary use while reading: The effects on comprehension and vocabulary acquisition for students of different verbal abilities. *The Modern Language Journal*, 78(3), 285-299.
- Klosa, A., (2013). The lexicographical process (with special focus on online dictionaries). In R. H. Gouws, U. Heid, W. Schweickard, & H. Wiegand (Eds.), *Dictionaries. An International Encyclopedia of Lexicography: Supplementary Volume. Recent developments with focus on electronic and computational lexicography* (pp. 517–524). Walter de Gruyter.
- Lupescu, S., & Day, R. (1993). Reading, dictionaries, and vocabulary learning. *Language Learning*, 43(2), 263-287.
- Ma, J. H., & Cheon, H. J. (2018). An experimental study of dictionary use on vocabulary learning and reading comprehension in different task conditions. *International Journal of Lexicography*, 31(1), 29–52.
- Landau, S. L. (1984): *Dictionaries. The Art and Craft of Lexicography*. New York.
- Maccini, P., Gagnon, J. C., & Hughes, C. A. (2002). Technology-Based practices for secondary students with learning disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 25(4), 247-261.
- Mitsiaki, M., Lefkos, I. (2018). ELeFyS: A Greek Illustrated Science Dictionary for School. 18 EURALEX International Congress, Ljubljana, Slovenia
- Nielsen, S. (1995). Access structure. In: Bergenholtz, H., Tarp, S. (eds.) *Manual of Specialised Lexicography: The Preparation of Specialised Dictionaries*, pp. 219–223. John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia
- No Child Left Behind Act of 2001, Pub.L. No 107-110, 115 Stat. 1425, (2002).
- Petrylaitė, R., Vėžytė, T., & Vaškeliėnė, D. (2008). Changing skills of dictionary use. *Studies about languages*, 12, pp. 77- 82.
- Phoodai, C. and Rikk, R. (2023). ‘Exploring the Capabilities of ChatGPT for Lexicographical Purposes: A Comparison with Oxford Advanced Learner’s Dictionary within the Microstructural Framework’ In Medve d’, Marek, Michal Měchura, Carole Tiberius, Iztok Kosem, Jelena Kallas and Miloš Jakubíček (eds), *Proceedings of the eLex 2023 Conference: Electronic Lexicography in the 21st Century*. Brno: Lexical Computing, 335–365.
- Rundell, M. (1998). Recent trends in English pedagogical lexicography. *International Journal of Lexicography*, 11(4), σσ. 315-342.

- Rundell, M. (2006). "More than one way to skin a cat: Why full-sentence definitions have not been universally adopted." In Proceedings of the 12th EURALEX International Congress.
- Santos, S. (2006). Dictionary use in L2 writing. *Memorias del II Foro Nacional de Estudios en Lenguas (FONAEL 2006)*, (pp. 1 -12.
- Schierholz, S. J. (2015). Methods in Lexicography and Dictionary Research. *Lexikos*, 25(1). <https://doi.org/10.5788/25-1-1302>
- Shen, Z. (2013). The effects of vocabulary knowledge and dictionary use on EFL reading performance. *Canadian Center of Science and Education*, 6(6), 77–85.
- Shieh, W., & Freiermuth, M. R. (2010). Using the DASH Method to Measure Reading Comprehension. *TESOL Quarterly*, 44(1), 110–128.
- Steyn, M. (2011). *The Access Structure in Learner's Dictionaries**. <https://doi.org/10.5788/14-0-694>
- Tarp, S. (2010). H.A. Welker and Pedagogical Lexicography. In *Lexikos*, 20, pp. 730-749.
- Vadasy, P. F., Jenkins, J. R., Antil, L. R., Wayne, S. K., & O'Connor, R. E. (1997). The effectiveness of one-to-one tutoring by community tutors for at-risk beginning readers. *Learning Disability Quarterly*, 20(2), 126–139
- Welker, H. A. (2008). *Panorama geral da lexicografia pedagógica*. Brasilia: Thesaurus Editora.
- Wiegand, H. E. (1998): Wörterbuchforschung: Untersuchungen zur Wörterbuchbenutzung, zur Theorie, Geschichte, Kritik und Automatisierung der Lexikographie. Berlin/New York.
- Wiegand, H.E., Smit, M.: Microstructures in printed dictionaries. In: Gouws, R.H., Heid, U., Schweickard, W., Wiegand, H.E. (eds.) *Dictionaries. An International Encyclopedia of Lexicography. Supplementary volume: Recent Developments with Focus on Electronic and Computational Lexicography*, pp. 149–214 (2013).
- Wingate, U. (2004). Dictionary use - the need to teach strategies. *LANGUAGE LEARNING JOURNAL*, 29, pp. 5 - 11.
- Wolfer, S., Bartz, Th., Weber, T., Abel, A., Meyer, C. M., Müller-Spitzer, C., Astorner, A. (2018) The Effectiveness of Lexicographic Tools for Optimising Written L1-Texts, *International Journal of Lexicography*, Volume 31, Issue 1, Pages 1–28.

Ελληνόγλωσση

- Γρηγοριάδου, Μ. κ.α. (2009). Διδακτικές προσεγγίσεις και εργαλεία για τη διδακτική της Πληροφορικής, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

- Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας. (2006). Μελέτη επισκόπησης της Πληροφορικής στην Ελλάδα. Διαθέσιμο στο <https://www.epe.org.gr/meleth/final/MEP2006.pdf>
- ΙΕΠ (2022) Πρόγραμμα Σπουδών για το Μάθημα της Πληροφορικής Στις Α΄, Β΄ Και Γ΄ Τάξεις Γυμνάσιου
- ΙΕΠ (2022) Πρόγραμμα Σπουδών για το Μάθημα της Πληροφορικής Στις Α΄, Β΄ Και Γ΄ Τάξεις Λυκείου
- Ιορδανίδου, Α., & Μάντζαρη, Έ. (2004). Προτάσεις σχεδιασμού παιδαγωγικών λεξικών. *6ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας, 18-21 Σεπτεμβρίου 2003, Εργαστήριο Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, <http://www.philology.uoc.gr/conferences/6thicgl/>, (σσ. 1-12).* Αναδημοσίευση με αλλαγές: Η ελληνική ως ξένη γλώσσα: Προδιαγραφές για τη σύνταξη ερμηνευτικού λεξικού, Θ. Δραγώνα – Α. Φραγκουδάκη (επιμ.), Πρόσθεση όχι αφαίρεση – πολλαπλασιασμός όχι διαίρεση, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008, σ. 223-232.
- Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2003). Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων. Αναπτυξιακή Προσέγγιση. Αθήνα: Τυπωθήτω- Γιώργος Δαρδανός.
- Κόμης Β., Διδακτική της Πληροφορικής, ΕΑΠ, 2001.
- Μαυροματίδου, Σ. (2018) «Κατασκευή και έλεγχος της εγκυρότητας και αξιοπιστίας ενός εργαλείου για την αξιολόγηση των δεξιοτήτων/ στρατηγικών χρήσης των ηλεκτρονικών λεξικών: Το Strategy Inventory for Electronic Dictionary Use (S.I.E.D.U.)» ». Διδακτορική διατριβή για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος στην Ελληνική Φιλολογία στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Μόττη-Στεφανίδη, Φ. (1999). Αξιολόγηση της νοημοσύνης παιδιών σχολικής ηλικίας και εφήβων. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μπότσας, Γ. (2007). Μεταγνωστικές διεργασίες στην αναγνωστική κατανόηση παιδιών με και χωρίς αναγνωστικές δυσκολίες: «Μεταγινώσκειν», κίνητρα και συναισθήματα που εμπλέκονται. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Ξυδόπουλος, Γ. (2008). *Λεξικολογία. Εισαγωγή στην ανάλυση της λέξης και του λεξικού*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Παντελιάδου, Σ. (2011). Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη. Τι και Γιατί. Αθήνα: Πεδίο.
- Πολυχρόνη, Φ., Χατζηχρήστου, Χ. & Μπίμπου, Ά. (επιμ.) (2006). *Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, δυσλεξία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2017). Παιδιά και Έφηβοι με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και Δυνατότητες. Αθήνα: Διάδραση.

- Πόρποδας, Κ. (1993). Γνωστική ψυχολογία. Η διαδικασία της μάθησης: Επεξεργασία πληροφοριών, αντίληψη, μνήμη, αναπαράσταση της γνώσης. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Στασινός, Δ. (2013). Η ειδική εκπαίδευση 2020, για μια συμπεριληπτική ή ολική εκπαίδευση στο νέο- ψηφιακό σχολείο με ψηφιακούς πρωταθλητές. Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ
- Στασινός, Δ. (2015). Ψυχολογία του Λόγου και της Γλώσσας. Ανάπτυξη και παθολογία Δυσλεξία και λογοθεραπεία. Αναθεωρημένη έκδοση. Αθήνα: GUTENBERG
- Τομαράς, Ν. (2008). *Μαθησιακές δυσκολίες. Ισότιμες ευκαιρίες στην εκπαίδευση: Πρακτικές απαντήσεις στα ερωτήματα γονιών και εκπαιδευτικών για τη δυσλεξία, τις δυσαριθμησίες και τη διαταραχή ελλειμματικής προσοχής, υπερκινητικότητα*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Τσουκαλά, Μ. & Θωμαΐδου, Λ. & Μακρή, Τ. & Γιουρούκος, Σ. & Μπάκουλα, Χ., (1995). Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Στο ανθολόγιο Μ. Καΐλα & Ν. Πολεμικός & Γ. Φιλίππου (επιμ.), τόμος Β', 529-531, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Τζουριάδου, Μ. (2011). Μαθησιακές δυσκολίες – Θέματα Ερμηνείας και αντιμετώπισης, Θεσ/νίκη, Προμηθεύς.
- Χατζηπαπά, Ε., (2018), «Διερεύνηση Στρατηγικών Χρήσης Λεξικού μαθητών Δημοτικού και Γυμνασίου». Διδακτορική διατριβή για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος στην Ελληνική Φιλολογία στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Χατζηπαπά, Ε., (2025), ΜΠΟΡΟΥΝ ΤΑ LLM ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΟΙ; Διερευνώντας την ικανότητα των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων στη δημιουργία λεξικών: η περίπτωση του Helix. Προφορική ανακοίνωση στο: 10ο Colloquium Μεταπτυχιακών Φοιτητών, Υποψηφίων Διδασκτόρων και Μεταδιδακτορικών Ερευνητών του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας
- Χρηστάκης, Κ. (2011). Διδακτική προσέγγιση παιδιών και νέων με μέτριες και σοβαρές δυσκολίες μάθησης. Αθήνα: Διάδραση.